

**LR ŽEMĖS ŪKIO MINISTERIJOS ŽUVININKYSTĖS SKYRIAUS PATARĖJOS
RAMUNĖS MICKUVIENĖS
KOMANDIRUOTĖS Į KOPENHAGĄ (DANIJA)
ATASKAITA**

2019-02-28 Nr. 3PR-28

1. Komandiruotės trukmė: 2019 m. vasario 26 d.
2. Komandiruotės vieta: Kopenhaga, Danijos karalystė.
3. Komandiruotės tikslas: dalyvauti vasario 26 d. vykusioje konferencijoje „Visiškai atskaitinga žvejyba“.
4. Delegacijos sudėtis: Ramunė Mickuvienė, Žuvininkystės skyriaus patarėja.
5. Komandiruotės finansavimas: Komandiruotės išlaidos finansuojamos Lietuvos Respublikos biudžeto lėšomis.

**6. Atlikto darbo komandiruotėje rezultatai:
Posėdžio eiga, rezultatai:**

1. Danijos Žuvininkystės ministrė atidarė konferenciją. Pabrėžė, kad elektroninis monitoringas yra geriausia iškrovimų prievolės kontrolės priemonė. Visiškai atskaitinga žvejyba sąlygotų žvejų suinteresuotumą selektyvesne žvejyba ir tausesnį išteklių naudojimą.
2. Islandijos žuvininkystės ministras pristatė nuotolinį elektroninį monitoringą (REM) Islandijoje. Islandija įgyvendinusi perleidžiamųjų žvejybos teisių sistemą, kuri padėjo pakelti žvejybos sektoriaus ekonominį gyvybingumą ir suinteresuotumą tausiu išteklių naudojimu. Duomenys apie iškrovimą suvedami į sistemą aktualiu iškrovimo laiku. Problemos – išmetimai jūroje ir sugavimų deklaravimas. Menkių išmetimai vertinami mokslininkų, kad galėtų sudaryti 0,7 proc. Atrodo, kad išmetimai labai maži, tačiau vis dėlto nustatoma, kad būna didesnių kiekių išmetimų, tačiau juos sunku įrodyti. Daugeliu atveju ir laivai ir perdirbimo įmonės priklauso vienam savininkui. Sveriant atimamas nustatytas ledo kiekis, tam tikras proc. Vertinama, kad apie 1,5 proc. žuvų neapskaitoma. Jei nustatomas svorio neatitikimas, inspektorius 6 savaites stebi visus įmonės iškrovimus, siekiant nustatyti neatitikimo priežastis. Stebėjimas atliekamas įmonės sąskaita. Planuoja instaliuoti kameras laivuose. Taip pat planuojama stebėti iškrovimo vietas, perdirbimo įmones ir sekti svarstyklių parodymus. Valstybinių svarstyklių duomenys iš karto pateks į sistemą ir bus sulyginama su deklaruojamu kiekiu. Islandija sukūrė darbo grupę, kuri tobulins elektroninio monitoringo sistemą.
3. COM pristatė savo požiūrį į elektroninį monitoringą, kuris turėtų padėti užtikrinti iškrovimų prievolės kontrolę. Žvejams buvo duotas pereinamasis laikotarpis įgyvendinti iškrovimų prievolę, lankstumas skaičiuojant kvotų panaudojimą. Nėra aiškių įrodymų iš VN, kad iškrovimų prievolė efektyviai įgyvendinta, neaišku, ar tikrai teisingai žvejai deklaruoja sugavimus. Žvejai turi suinteresuotumą išmesti žuvis tais atvejais, neturi pakankamai kvotos, sustabdančių žvejybą rūšių atveju. Monitoringas iš oro ir inspektavimas negali užkirsti kelio išmetimams. Stebėtojai nėra 24 val aktyvus kontrolės būdas ir brangus. Kai kurios VN jau taiko CCTV kameras, įskaitant DK. COM siūlo, kad REM priemonės būtų kompensuojamos iš EJRF. Efektyvumą didina CCTV kamerų ir įrankių daviklių naudojimas kartu. Be REM iškrovimų prievolė nebus visiškai įgyvendinta. Turi būti išspręstos asmens duomenų apsaugos problemos. EU turėtų vaidinti lyderio rolę įgyvendindama REM.
4. DK Techninis universitetas pristatė situaciją su REM pasaulyje. USA ir Kanada užima lyderio pozicijas. Tik 771 laivų pasaulyje turi instaliuotas CCTV kameras. Čilė taip pat planuoja instaliuoti kameras laivuose, ilgesniuose nei 18 m. Bandymai daryti Europoje – DK, UK, DE, NL, SE. Šie bandymai daryti norint įvertinti REM naudą. Laimikio sudėties pagal žuvų dydį analizė po kamerų įdiegimo kardinaliai pasikeičia. Yra keletas tiekėjų: Anchor lab, Marine investigation. REM galėtų padėti užtikrinti iškrovimų prievolę, sutikrinti sugavimų duomenis. Turi būti labai aiškiai nustatyti

REM instaliavimo tikslai. Tam tikros žvejybos taisyklės galėtų būti panaikintos. REM kaina yra mažesnė negu stebėtojų laive. Kol kas nėra visiškai dokumentuotos žvejybos apibrėžimo. Tinklapyje www.aqua.dtu.dk galima rasti prezentaciją.

5. Kanados žvejų asociacijos atstovas pristatė verslinės žvejybos monitoringo sistemą Kanadoje. Verslinė žvejyba Kanadoje buvo neregamentuota, todėl tobulėjant žuvų sugavimo technikai ir metodams, prastėjo žuvų išteklių būklė. Iš pradžių 1971 m. valstybė įdiegė žvejybos licencijas, po to vis naujus žvejybos apribojimus ir draudimus. 1980 m. otų žvejybos sezonas truko tik 6 dienas, juos gaudė 473 laivai, kurie per tą laiką stengėsi sugauti kuo daugiau ir greičiau, be jokios pertraukos, net žmonių gyvybių sąskaita. Prieš įdiegiant perleidžiamųjų teisių sistemą žvejai turėjo daug baimių, ypač dėl teisės dydžio, kurį gaus. Sistema įdiegta 1991 m. Iš pradžių visi žvejai turėjo pranešti kontroliuojančiai institucijai prieš išplaukdami ir prieš įplaukdami. Stebėtojai buvo įvesti tik 5-10 proc. laivų. Tų laivų žvejai skundėsi privatumo pažeidimu. Nustatyti nemaži išmetimų kiekiai, nedeklaruojami sugavimai, tačiau vieni laivai buvo stebimi, o kituose situacija buvo nežinoma. Šias problemas žvejai patys norėjo išspręsti, kad visi turėtų vienodas sąlygas ir būtų tausi žvejyba. Jie surado nepriklausomą tarpininką, kuris pradėjo derybas ir sudarė ketinimų protokolą. Žvejai patys pripažino, kad norint užtikrinti visiškai atskaitingą žvejybą, žodžiai „pasitikėjimas žvejais“ turi būti išbraukti. 2006 m. jie pradėjo pilotinį projektą: 7 skirtingi žvejybos metodai, apimantys virš 70 rūšių, tapo pilnai atskaitingi (stebimi kameromis, sveriami visi iškrovimai valstybinėmis svarstyklėmis). Kiekvienas laivas yra atskaitingas už visus sugavimus, įskaitant išleistas į laisvę žuvis. Žvejybos žurnalai audituojami ir sutikrinami su vaizdo įrašų duomenimis. Pagerėjo žvejų bendradarbiavimas, tarpusavio pasitikėjimas, taip pat pasitikėjimas valdžia, mokslininkais. Tačiau žvejai paaukojo savo laisvę, laiko ir pinigų. Pasiūlymas – įtraukti žvejus į procesą, nustatyti galutinę datą, leisti procesui nurodyti sekančius tikslus, juos pastoviai peržiūrėti, pasitikėti procesu. Pagrindiniai komponentai yra individuali atskaitomybė, suinteresuotumas, pilnas stebėjimas. Žvejai žvelgia į visišką atskaitomybę kaip savotišką draudimą savo verslui, jo stabilumui.

6. Diskusija

MSC (Marine Stewardship Council) atstovė pabrėžė, kad turi būti rastos iniciatyvos patiems žvejams įdiegti tokius skausmingus sprendimus.

UK žvejų gamintojų organizacijų asociacijos atstovas pripažino, kad REM turbūt vaidins esminę rolę EU žvejyboje, tačiau dar turi būti išspręsta daugybė praktinių problemų. Priėjimas iš viršaus į apačią gali būti neefektyvus įgyvendinant REM. Dar nėra pakankamai realiai įgyvendinama iškrovimų prievolė dėl stabdančių rūšių problemos, kuri vis tiek nėra išspręsta. Pabrėžė, kad šiuo metu žvejybos valdymo sistema nėra suderinta tarp atskirų reglamentų, ypač aplinkosauginių.

EFCA pabrėžė, kad iškrovimų prievolė nėra visiškai išmetimų draudimas. REM nėra 100 proc. sprendimas, turi išlikti ir kitos kontrolės priemonės, jas derinant tarpusavyje. Kai kuriuose laivuose jau yra instaliuotos kameros saugumui užtikrinti, kai stebimas įgulos darbas, ypač žemutiniuose deniuose. Duomenų šifravimo procesas yra labai sudėtingas ir reikalauja inspektorių mokymų, čia galėti padėti EFCA.

Aplinkosauginės organizacijos WWF atstovė pabrėžė, kad REM įdiegimas padėtų užsitarnauti žvejams daugiau pasitikėjimo iš valdytojų, mokslininkų ir vartotojų pusės.

DK Technikos universitetas paminėjo, kad REM tai nėra stebėjimas esamuojų momentu vykstančių veiksmų, sistema pakankamai sudėtinga. Reikalingas žvejų įsitraukimas, supratimas, kodėl tai daroma, kokia iš to nauda jiems patiems.

NGO „Our fish“ mano, kad REM įdiegimas yra neišvengiamas. Vartotojai reikalauja daugiau skaidrumo ir atsekamumo, tampa vis labiau suinteresuoti tausumu. Turi būti galimybė pasinaudoti EJRŽF parama įgyvendinant kontrolės sistemas.

Kanados žvejų atstovas paminėjo, kad valstybė prieš juos buvo pastačiusi tikslą užtikrinti visišką atskaitomybę ir patys žvejai priėjo išvados, kad REM būtų geriausias būdas tai pasiekti. Šis būdas tinka ir patinka visoms suinteresuotoms pusėms.

DK pelaginės žvejybos gamintojų organizacijos atstovas pripažino, kad REM yra efektyvi kontrolės priemonė. Abejoja, ar bent vienas žvejas pritarų visos paros monitoringui. Teigia, kad ir pagal dabartinę sistemą valdžia gauna visą informaciją apie sugavimus ir jų sudėtį. Nemano, kad pelaginiam laivynui reikia REM. Mano, kad Kanados pavyzdys yra ne vien tik REM įdiegimas, bet ir visai kitokia žvejybos valdymo sistema. Teigia, kad EU techninės priemonės pasenę ir nelabai bus pakeistos pagal naująjį pasiūlymą, kontrolės sistema yra per daug komplikauta ir kai kurios priemonės yra netikslingos.

IR žvejų atstovas pabrėžė, kad žvejams reikia išgyventi. Norint užsitikrinti nepertraukiamą žvejybą esminį vaidmenį vaidina kvotų apskaitimai. Be ekonominio faktoriaus, be suinteresuotumo žvejai neišgyvens vien tik stiprinant kontrolę. IR žvejyba yra mirštantis sektorius. Pagrindinė sąlyga – kad būtų užtikrintos vienodos sąlygos visose VN ir tarp kiekvienos VN laivų.

NGO klausia: EU dažnai žvejai nesutinka su ICES rekomendacijomis, teigia, kad reali situacija yra kitokia. Ar REM padeda išspręsti šį ginčą?

PO atsakė, kad nėra kitos išeities, tik pasitikėti mokslininkais, tačiau tai nereiškia, kad mokslininkai neklysta. REM tikrai padėtų mokslininkams pateikti patikimesnes rekomendacijas.

DK žvejų GO paminėjo, kad žvejams neretai būna sunku preliminariai nustatyti sugautų žuvų kiekį, čia galėtų padėti REM. Jei REM nebus įdiegta teisingu keliu, ji nebus įdiegta.

DK Technikos universitetas: mokslininkų metodai yra seni ir laiko patikrinti, ne vien tik duomenų trūkumas lemia rekomendacijų kokybę. Rekomendacijos remiasi daugybe prielaidų, įskaitant ir prognozę, kas atsitiks/pasikeis ateinančiais metais.

Žvejų GO klausia, kaip buvo susidorota su tuo, kad iš pradžių JAV žvejai buvo palankesnėje pozicijoje, nes nenaudojo REM.

Kanados žvejas atsakė, kad Kanadai pasiteisino priimti sprendimai ilgalaikėje perspektyvoje, nes jie surinko labai patikimus duomenis. Pirmus REM įdiegimo metus nebuvo taikomos baudos už pažeidimus, nustatytus REM, tiesiog nelegaliai sužvejotos žuvys būdavo konfiskuotos. Žvejai turėjo susidoroti su savo baimėmis, jas išgyventi.

JAV žvejų atstovas paminėjo, kad JAV užtruko apie 2 metus, kol pilnai pasiekė REM priemonės efektyvumą ir užsibrėžtus tikslus. Taip pat pripažino, kad žvejų ištraukimas į REM įdiegimą yra absoliučiai būtinas. Inicijatyva žvejams buvo papildoma kvota, bet dabar taip nebėra. Duomenų tikslumas, pasiektas per REM, leido tiksliai nustatyti kvotas ir jos laikui bėgant padidėjo, tai tapo iniciatyva žvejams.

SE PO atstovė bijo, kad COM šneka lyg REM iškart bus įgyvendinta, nebus jokio pereinamojo laikotarpio. Kaip COM žada įgyvendinti šį reikalavimą?

DK žvejai klausia, ar MSC galėtų sukurti žvejams iniciatyvą įsidiesti REM per sertifikavimo sąlygą. Kiek kontrolės yra pakankamai?

Islandijos žuvininkystės ministras pažymėjo, kad Islandijoje yra 60-70 tūkst. iškrovimų per metus, tai šitai stebėti yra labai sudėtinga turint 21 inspektorių. Inspektavimas padengia 1 proc. iškrovimų, suprantam, kad tai nepakankama.

COM sutinka, kad REM bus sudėtinga priimti žvejams, turėtų būti sukurta labai tiksli sistema, aiškiai įvardintos jos veikimo ir techninės sąlygos. Šiuo metu yra dirbama šiuo klausimu. Be to, galutinis sprendimas yra VN ir EU Parlamento rankose.

DK žvejai siūlo iš pradžių REM nustatyti ne kaip kontrolės priemonę, bet kaip duomenų rinkimo priemonę, nenustatyti iškart baudimo. Reikėtų viską daryti palaipsniui.

Škotijos atstovas paklausė, kaip bus su kaimyninėmis šalimis, kurios žvejoja tas pačias žuvis, bet joms nereikės naudoti REM.

MSC atsakė, kad sertifikuotos žvejybos periodiškai tikrinamos dėl standartų atitikimo. MSC nenustato reikalavimų, tiesiog tikrina, kaip sprendžiamos žvejybos tausumo užtikrinimo problemos, ar pasiekiami užsibrėžti tikslai. Jei nustatyti tikslai nėra pasiekiami, tai reiškia, kad taikomos priemonės yra neefektyvios, todėl žvejai turėtų būti suinteresuoti įdiegti efektyvesnes priemones, jei nori išlaikyti ekologinį sertifikatą.

7. Išvados

Nuotolinio elektroninio monitoringo reikalavimas padėtų efektyviai užtikrinti iškrovimų prievolės įgyvendinimo kontrolę ir turėtų teigiamą įtaką duomenų bei mokslinių rekomendacijų patikimumui, tačiau tokios priemonės įdiegimo naudą visų pirma turėtų matyti patys žvejai, todėl tai daryti reikėtų palaipsniui, įtraukiant į procesą žvejus.

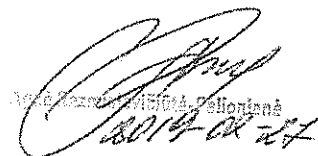
8. Pasiūlymai dėl tolimesnių LT veiksmų

Atnaujinti LT poziciją dėl Kontrolės reglamento pasiūlymo.

Žuvininkystės skyriaus patarėja

Ramunė Mickuvienė

2014-02-27